

PERCEPCIJA DALMACIJE U ODABRANIM STRANIM LEKSIKOGRAFSKIM DJELIMA

PERCEPTION OF DALMATIA IN SELECTED FOREIGN LEXICOGRAPHIC PUBLICATIONS

LENA MIROŠEVIĆ¹, JOSIP FARIČIĆ¹

¹Odjel za geografiju, Sveučilište u Zadru / *Department of Geography, University of Zadar*

Primljeno / *Received*: 2011-04-20

UDK: 913:030(497.58)
Prethodno priopćenje
Preliminary communication

U članku se razmatra percepcija Dalmacije u odabranim stranim, ponajprije francuskim, britanskim, talijanskim, njemačkim i američkim leksikografskim djelima. Znanja o nekom prostoru mogu se steći neposrednim iskustvom (primarnim), tj. vlastitim doživljajem samog prostora i posrednim (sekundarnim) iskustvom, tj. iz tekstualnih opisa, grafičkih i kartografskih prikaza. Geografska spoznaja je određeni tip prostorne kognicije koji pridonosi stvaranju vlastite mentalne karte nekog prostora. Mogućnost postojanja različitih inačica takve mentalne karte veća je ako je riječ o većim prostorima koje se ne može percipirati u cjelini ili o prostorima koje su obilježile velike promjene tijekom historijsko-geografskog razvitka.

Veliku važnost znanja o nepoznatom i manje poznatom prostoru ima posredno iskustvo koje se stječe korištenjem sekundarnih i tercijarnih izvora geografskih podataka. Među tim izvorima geografskih podataka dostupnošću, sustavnošću i sažetošću ističu se leksikografska djela, a među njima enciklopedije, leksikoni i geografski rječnici. Problemi pri definiranju prostornog obuhvata Dalmacije u takvim djelima proistječu iz činjenice da ta hrvatska regija nije nastala na temelju postupnoga višestoljetnoga razvoja unutar jedne državne zajednice, već kao regija na dodirnom području triju sila (Mletačke Republike, Osmanlijskog Carstva i Habsburške Monarhije), bitno različitog obuhvata od istoimene rimske velike provincije koja je sezala od Jadrana do Posavine ili pak bizantske teme koju su činile pojedine male i teritorijalno međusobno nepovezane gradske zajednice na sjeveroistočnoj obali Jadrana.

Ključne riječi: leksikografija, regija, mentalna karta, Dalmacija, Hrvatska

The paper discusses the perception of Dalmatia in selected foreign, primarily French, British, Italian, German and American, lexicographic publications. Knowledge related to a specific area can be gained by personal (primary) experience, i.e. one's own experience of space, and by indirect (secondary) experience, i.e. from textual descriptions, graphic and cartographic presentations. Geographic knowledge is a certain type of spatial cognition that contributes to creating one's own mental map of a specific area. Probability of existence of different versions of such a mental map is much higher in case of larger areas that cannot be perceived as a whole, or in case of areas that have been marked by significant changes throughout their historical and geographic development.

Indirect experience has a great importance in view of unknown and less known areas, because it is gained by the use of secondary and tertiary sources of geographic information. Among those sources of geographic information are lexicographic publications, such as encyclopedias, lexicons and geographic dictionaries, marked by availability, systematic form and conciseness. The problems that occur when defining spatial extent of Dalmatia in such works derive from the fact that the origins of that Croatian region were not the result of gradual centennial development within one state. Namely, it was a region on the contact of three powerful states (Venetian Republic, Ottoman Empire and Habsburg Monarchy), and its spatial extent differed from the extent of the great Roman province of Dalmatia that stretched from the Adriatic Sea to Posavina, and from the extent of the Byzantine theme that comprised different small and territorially disconnected urban communities on the northeastern Adriatic coast.

Key words: lexicography, region, mental map, Dalmatia, Croatia

Uvod

Definiranjem prostora i, općenito, razmatranjem prostornog identiteta bave se stručnjaci različitih znanstvenih područja, od geografa do sociologa, antropologa, socijalnih psihologa i povjesničara. Od antičkih vremena geografi u svojim istraživanjima razmatraju intearkcije prirodne i društveno-gospodarske dimenzije prostora, pri čemu se prostor definirao uglavnom s obzirom na temeljne fizičke, vidljive (krajobraz) ili logičkim zaključivanjem spoznate (primjerice, funkcionalne, gospodarske, upravne i dr. integrirajuće poveznice), značajke. Odmak od fizičke prostorne analize razvio se implementacijom humanističkog i biheviorističkog pristupa u geografiji tijekom 70-ih godina 20. stoljeća (NORTON, 2006.). Humanistički geografi T. R. Smith, J. W. Pellegrino i R. G. Golledge (1982.) te Y.-F. Tuan (2003.) smatrali su da se raniji koncepti definiranja prostora ponajprije temelje na fizionomiji, primjerice na materijalnom krajobrazu, pri čemu se zanemaruje višedimenzionalnost prostora koji funkcionira kao sustav u kojemu se isprepleću različiti prirodni, društveni i gospodarski elementi. Humanistički pristup unosi i element subjektivnosti u kojem se posebno analizira i emotivna povezanost ljudi s prostorom (topofilija) koja s jedne strane pridonosi percepciji određenog prostora, a s druge strane prostornom identitetu stanovništva koje taj prostor nastanjuje. Takav pristup uzima u obzir fizičku i duhovnu dimenziju *prostora* (BUTTIMER, SEAMON, 1980.). Bihevioristički koncept uz element subjektivnosti u promatranju prostora unio je i model kognitivnog (percepcijskog) doživljaja prostora (NORTON, 2006.). Na taj način *prostor* postaje objekt proučavanja u kojem su subjekti različite društvene skupine (pasivne i aktivne) jer se u prostoru očituju sfere ljudskih odnosa i djelovanja.

Takvim pristupom u središte pozornosti dolaze ljudski doživljaji prostora,¹ odnosno njihove

Introduction

Experts from different scientific disciplines (including geographers, sociologists, anthropologists, social psychologists and historians) are occupied with defining space and analyzing spatial identities in general. Ever since the Antiquity, geographers have dealt with defining the interaction between natural and socio-economic dimensions of space, and space has mostly been defined on the basis of fundamental physical, visible (landscape) or logically assumed features (e.g. functional, economic, administrative, and other integrative links). An approach that differed from physical spatial analysis developed through implementation of humanistic and behavioristic approach in geography during 1970s (NORTON, 2006). Human geographers, such as T. R. Smith, J. W. Pellegrino and R. G. Golledge (1982), and Y.-F. Tuan (2003) argued that the earlier concepts of defining space were primarily based on physiognomy (e.g. material landscape) and disregarded multidimensionality of space that functions as a system in which different natural, social and economic elements are interlinked. Humanistic approach introduced the element of subjectivity, which analyzes the emotional bonds between people and space (topophilia) that contribute to the perception of space and to spatial identity of the population that inhabits that space. Such approach considers both physical and spiritual dimension of *space* (BUTTIMER, SEAMON, 1980). Besides introducing the element of subjectivity in analyzing space, the behavioristic concept also introduced the model of cognitive (perceptive) experience of space (NORTON, 2006). In this way the *space* becomes a research object in which the subjects are different social groups (passive and active ones), since the space reflects the spheres of human relations and activities.

Such approach focuses on human experience of space¹, i.e. on their cognitive maps² of space

¹ Prema klasifikaciji FREUNDSCHUHA i EGENHOFERA (1997.) predloženo je šest kategorija u definiranju prostora. Manipulativni prostorni objekti ne zahtijevaju dodatni iskustveni doživljaj jer su manji od ljudskog tijela i vidljivi jednim pogledom. Nemanipulativni prostorni objekti su većih dimenzija (npr. veći od ljudskog tijela manji od kuće) stoga zahtijevaju dodatni iskustveni doživljaj jer se ne mogu doživjeti jednim pogledom. Prostor okoliša (okolina) znatno je većih dimenzija (susjedstvo, grad i dr.) i s obzirom na to da ga nije moguće sagledati, zahtijeva dodatni iskustveni doživljaj. Geografski prostor zbog objektivnih ograničenja ne može se iskustveno doživjeti jer se radi o velikom prostoru (regija, država ili svijet). Panoramski prostor može biti manji ili veći ovisno o stajalištu i objektivnim

¹ According to classification proposed by Freundschuh and Egenhofer (1997), there are six categories in defining space. Manipulative spatial objects do not require additional experience since they are smaller than a human body and visible by only one look. Non-manipulative spatial objects have larger dimensions (e.g. they are larger than a human body, but smaller than a house) and therefore require additional experience since they cannot be experienced by one look. Environment (surroundings) has significantly larger dimensions (neighborhood, town, etc.) and, since they cannot be seen by just taking a look, they require additional experience. Due to objective limitations, geographic space cannot be experienced empirically, since it refers to a large area (region, state or world). Panoramic space can be smaller

kognitivne karte² prostora koje se ponekad podudaraju s geografskom stvarnošću, a ponekad su konstrukcije koje se, primjerice, referiraju na neko povijesno stanje ili pak na željeno stanje, a oblikuju se i putem dostupnih činjenica u okviru obrazovnog sustava ili tijekom svakidašnjeg informiranja putem medija, leksikografskih djela, atlasa i dr.

Percepcija nekog prostora razlikuje se od pojedinca do pojedinca, a njihova diferenciranost izraženija je ako pri tome prostor nije uokviren političkim ili administrativnim granicama. U okviru obveznog (primarnog i sekundarnog) obrazovanja većina ljudi na nastavi geografije i geografiji srodnih predmeta izgrađuje korpus prostornih informacija koji čini bazu koja se dograđuje tijekom cijeloživotnoga formalnog i neformalnog obrazovanja. Pri tome veliku ulogu imaju leksikografska djela (enciklopedije, leksikoni, rječnici, atlas i dr.) u kojima se pregledno i sažeto daju osnovne činjenice o raznovrsnim prostornim objektima, stanjima i procesima.

Opis prostora kao i njegovo imenovanje razvojem informacijskih znanosti i sve značajnijom implementacijom sustava za upravljanjem prostornim podacima (poput GIS-a) postaju sve značajniji. Stvaranjem baza podataka dolazi do sve veće potrebe za usklađivanjem imenovanja prostornih podataka, tj. geografskih objekata i njima pridruženih sadržaja (atributnih podataka). Primjerice, baze podataka u GIS-u uglavnom se koriste službenom nomenklaturom određenog prostora koja je često različita od *svakidašnje geografije* (MANSBRIDGE, 2005.). Sve veća primjena GIS-a i drugih baza podataka te višestruki oblici međunarodne suradnje otvaraju pitanje i sve veće različitosti u pohranjivanju podataka glede njihova imenovanja i pridruženih podataka, a naglašenija je u slučaju kada prostor nema jasne (političke, administrativne ili statističke) granice.

Budući da su mentalne karte subjektivni doživljaj pojedinca, često su sadržajno izobličene.

zaprekama (pogled u sobi, pogled preko polja i dr.) i nije podložan manipulaciji. Prostor na karti (kartirani prostor) manji ili veći, ovisno o mjerilu i formatu karte, podložan je manipulaciji (KITCHIN ET AL., 2002.).

² Kognitivna ili mentalna karta (mapa) je prirodni sustav organizacije informacija u svijesti pojedinca. U literaturi se za navedeni pojam često koriste i pojmovi: apstraktna karta, kognitivna slika, kognitivni sklop, kognitivna reprezentacija, kognitivna shema, mentalna slika i dr. Pojam *mentalna karta* ne podrazumijeva doslovno stvaranje karte u glavi, već taj pojam najbolje pokriva percepciju prostornosti i veze koje pojedinac ili neka socijalna grupa ostvaruje s prostorom (KITCHIN ET AL., 2002.).

that sometimes correspond to geographic reality, but sometimes they are constructions which, for example, refer to a certain historical condition or a desirable condition, and are shaped by available facts acquired through educational system or through media, lexicographic publications, atlases, etc.

Perception of a certain space differs from one individual to another, and that difference is more evident in case the area in question is not bound by political or administrative borders. Most people acquire spatial information in geography classes or similar subjects through compulsory education (primary and secondary), and that information is a base that is enlarged during life-long formal and informal education. Lexicographic publications (such as encyclopedias, lexicons, dictionaries, atlases, etc.) are particularly important because they provide concise overview of basic facts related to different spatial objects, conditions and processes.

Description of space and its naming has become more important, particularly with the development of information sciences and implementation of systems for managing spatial data (such as GIS). With the creation of data base there is an increasing need for standardizing the naming of spatial data, i.e. geographic objects and their attributes. For example, GIS data bases mainly use official nomenclature of a certain space that is often different from *everyday geography* (MANSBRIDGE, 2005). Ever increasing application of GIS and other data bases, as well as multiple forms of international cooperation, indicate differences in storing data related to their naming and attributes, and they are even more emphasized in cases when the area in question has no clear (political, administrative or statistical) borders.

Since mental maps are subjective experience of an individual, they are often distorted from the point of view of their contents. Their contents depend

or larger, depending on the standing point and objective obstacles (room view, view over a field, etc.), and it cannot be manipulated with. Area on a map (mapped area) is smaller or larger, depending on map scale and map format, and it can be subjected to manipulation (KITCHIN ET AL., 2002).

² Cognitive or mental map is a natural system of organization of information in one's mind. Synonyms of that notion often found in literature are: abstract map, cognitive image, cognitive set, cognitive representation, cognitive scheme, mental map, etc. The notion *mental map* does not refer to actual mapmaking in one's mind. Instead, it reflects the best the perception of spatiality and relations that an individual or a social group have with space (KITCHIN ET AL., 2002).

Njihov sadržaj ovisi o stupnju geografskih spoznaja pojedinca, o izvoru podataka te o načinu na koji su usvojene. Time dolazi do različitog poimanja geografske stvarnosti i varijacija u pogledu definiranja prostora, što se, uz ostalo, odražava i u različitim interpretacijama prostornog obuhvata nekog područja koje je imenovano određenim toponimom. Podatci o nekom prostoru nerijetko se pohranjuju različito u odnosu na prevladavajuću percepciju ljudi o nekom geografskom prostoru (MANSBRIDGE, 2005.). Takve razlike jednim dijelom proizlaze iz problema korištenja i (pre)poznavanja geografskih imena, osobito kada postoji višeimenost, odnosno kada je isti geografski objekt imenovan s dva ili više toponima (SKRAČIĆ, 2009.). Pri tome razlike mogu biti izražene već i u lokalnim razmjerima. Primjerice, jedan otočić u Kornatima ima čak četiri imena: Sikica, Pinezelić, Tovar i Tovarnjak, a nekoliko lokaliteta ima po tri (uvala Strižnja – Pizdinka – Lupeška, Punta Galiye – Punta Svirca – Punta Pinca i dr.) i dva imena imena (otočić Ravna Sika – Lukarica, otočić Vela Sestrica – Tajer i dr.). Koje je od navedenih imena "točno"? Odgovor je: svako od navedenih imena, ali svako unutar jedne lokalne zajednice (iz susjednih Dugog otoka, Murtera, Vrgade, Žirja i Iža) koja se spomenutim geografskim objektima na različite načine koristila i o njima imala svoje mentalne karte! Iz toga proizlazi sljedeći problem: koje geografsko ime ispisati na karti, posebno ako se radi o malom geografskom objektu, a na karti je potrebno ekonomično rasporediti geografsko ime? Na to pitanje odgovor nije tako jednostavan, a pitanje je može li se uopće pronaći "optimalno" rješenje. Na elektronskim kartama taj je problem moguće riješiti vezivanjem prikaza geografskog objekta s datotekom u kojoj će se prikazati sva imena dotičnoga geografskog objekta. Na analognim kartama, otisnutim na papiru, to nije moguće, a s obzirom na aplikativnost nije ni dobro jer su praktična, osobito u situacijama koje zahtijevaju žurnu reakciju, jednostavn(ij)a rješenja.

Višeimenost se javlja i u područjima koja su tijekom prošlosti mijenjala državne okvire ili su bila na dodiru različitih etničkih i jezičnih zajednica. Tako se, primjerice, za glavni hrvatski grad Zagreb u njemačkom jeziku koristi ime *Agram*, u talijanskom *Zagabria* (od lat. *Zagrabia*), a u mađarskom *Zágráb*. Takvo stanje zbunjivalo je stare geografe i kartografe pa se i kod najboljih među njima javljala prostorna distorzija. U tom kontekstu moguće je primijetiti kako je i znameniti flamanski kartograf Gerard Mercator

on individual level of geographic knowledge, data sources, and the way in which the knowledge was acquired. Accordingly, there are different perceptions of geographic reality and varieties regarding space definition, which, among other things, reflects itself in different interpretations of a certain area's spatial extent designated by a certain toponym. Data related to a certain space are often stored differently in comparison to dominant perception about a geographic space (MANSBRIDGE, 2005). Such differences are partly the result of the issue of using and recognizing (knowing) geographic names, particularly in case of places with several names, i.e. in cases when a single geographic object has been identified by two or more toponyms (SKRAČIĆ, 2009). In such cases differences can be significant even on local scale. For example, an islet in Kornati Archipelago has four names: Sikica, Pinezelić, Tovar and Tovarnjak, and there are several locations with three names (Strižnja Cove – Pizdinka – Lupeška, Punta Galiye – Punta Svirca – Punta Pinca, etc.) or two names (Ravna Sika Islet – Lukarica, Vela Sestrica Islet – Tajer, etc.). Which of these names is "correct"? Actually, all of them are correct, but each is correct within one local community (from neighboring islands of Dugi otok, Murter, Vrgada, Žirje and Iž) that used the above-mentioned geographic objects for different purposes and created its own mental maps! However, the following issue occurs: which geographic name should we write on the map, particularly if the object in question is a small geographic object, and there is a strong need for economical distribution of its geographic name. The answer to this dilemma is not a simple one, and the question is whether an "optimal" solution can be found at all. On digital maps this problem can be solved by linking the presentation of geographic object with a folder in which all names of that object will be listed. On analogue maps, printed on paper, that solution is not possible, and considering their application, that solution is also not particularly practical, particularly in situations that demand fast reaction or simple(r) solutions.

Places with several names are present in areas that belonged to different states throughout history or were located on the contact of different ethnic and linguistic communities. For example, the name of Croatian capital, Zagreb, in German is *Agram*, in Italian is *Zagabria* (from Latin *Zagrabia*), and in Hungarian is *Zágráb*. Such situation was confusing for geographers and cartographers, so in works of even the best of them there were certain spatial distortions. In that context, it is possible to

svoju mentalnu kartu povijesnih hrvatskih zemalja materijalizirao u kartografski prikaz (*Sclavonia, Croatia, Bosnia Cvm Dalmatiae Parte*, 1595.) na kojem je Zagreb prikazan dva puta, jednom na pravom položaju kao *Agram* i drugi put kao *Zagabria* nedaleko od Siska (FARIČIĆ, 2005.). S obzirom na to da Mercator očito nije poistovjetio *Agram* sa *Zagrabijom* i da je ta karta kasnije reproducirana u mnogo različitih inačica, njihovi korisnici mogli su stvoriti pogrešnu percepciju o dva namjesto o jednom velikom gradu u središnjem dijelu Hrvatske. Osobit je slučaj višeimenosti u pogledu imena država, pri čemu se razlikuje endonim (ime kojim se za tu državu služe njezini stanovnici; analogno je i za imena drugih geografskih objekata) i brojni egzoni (imena kojima se koriste pripadnici drugih jezičnih zajednica, tj. oni koji ne žive u dotičnoj državi; analogno je i za imena drugih geografskih objekata). Primjerice, opravdano se može pretpostaviti da velikoj većini Francuza hrvatski egzoni *Njemačka* ili sličan poljski horoni *Niemcy* ne znači ništa, odnosno da ga ne poistovjećuje s prostorom koji nazivaju *Allemagne*. Taj će horoni biti prepoznatljiv Španjolcima, koji upotrebljavaju slično ime *Alemania*, ali ni Francuzi ni Španjolci vjerojatno ne će znati da se isti prostor "krije" i pod imenom *Tyskland*, kako ga nazivaju Šveđani. Sukladno globalnom značenju engleskog jezika većina navedenih ipak će državu koju njezini stanovnici nazivaju *Deutschland* poistovjetiti s engleskim horonimom *Germany*, koji pak potječe od grčkog imena Γερμανία i latinske inačice *Germania*. Međutim, kada se u nekom tekstu na talijanskom pročita ime *Germania*, onda treba pomno utvrditi kontekst korištenja tog imena i utvrditi radi li se o recentnom talijanskom imenu suvremene europske države ili se pak radi o prostoru koji su tim imenom u antici nazivali stari Rimljani.

U pogledu percepcije prostornih jedinica – regija otežavajuća je okolnost što postoje velike razlike u njihovu definiranju. Naime, koncept regije, a time i regija kao osnovna prostorna jedinica u geografskom proučavanju, sveden na najmanji zajednički nazivnik, čini područje koje je prostorno definirano posjedovanjem nekih unutarnjih zajedničkih sličnosti i povezanosti, tj. homogenih značajki. Regija može biti i heterogeni prostor kao sklop različitih obilježja koja generiraju cjelinu različitu od susjednih, drugih regija. Takvo izdvajanje prostornih jedinica nije uvjetovano samo državnim ili upravnim granicama, već njime u kontekstu prostornog

observe that even the famous Flemish cartographer Gerard Mercator materialized his mental map of historical Croatian countries into a cartographic presentation (*Sclavonia, Croatia, Bosnia Cvm Dalmatiae Parte*, 1595) on which Zagreb was mapped twice – once on the correct location as *Agram*, and once as *Zagabria* located near Sisak (FARIČIĆ, 2005). Considering the fact that Mercator obviously did not identify *Agram* with *Zagabria*, and the fact that his map was later reproduced in several different versions, the map users could have had wrong perception about two, instead of one big city in central Croatia. Similar problem occurs with state names, so we can distinguish endonyms (name used for a state by its inhabitants; the same goes for names of other geographic objects) and exonyms (names used by people from other linguistic communities, i.e. those who do not live in the state in question; the same goes for names of other geographic objects). For example, we can justly assume that for most of the French the Croatian exonym *Njemačka* or similar Polish horonym *Niemcy* do not have a particular meaning, i.e. the French would not identify that term with the area they refer to as *Allemagne*. However, the latter horonym probably sounds familiar to the Spaniards who use a similar name – *Alemania*, but probably neither the French nor the Spaniards know that the same space is labeled as *Tyskland* by the Swedes. In accordance with global importance of English language most of the above-mentioned people will identify the land its inhabitants call *Deutschland* with the English horonym *Germany*, which derives from Greek name Γερμανία and Latin version *Germania*. However, when a reader sees the name *Germania* in some text in Italian, it is necessary to determine the context in which that name was used and whether it is a recent Italian name of a European state or an area that was named by the Romans in the Antiquity.

In terms of spatial units' perception, there are great differences in defining regions. Namely, the concept of region (and region itself as the basic spatial unit in geographic research) is reduced to lowest common denominator and it refers to the area spatially defined by its internal common similarities and coherence, i.e. by its homogenous features. Region can also be a heterogeneous area in terms of a complex of different features that generate a unit different from other, surrounding regions. Such differentiation of spatial units is not conditioned only by state or administrative borders, but, in the context of aerial extent, it can also refer to areas from micro to macro level

obuhvata mogu biti razmatrana područja od mikro do makrorazine (supranacionalne razine). Najčešće se pod pojmom *regija* razumijeva srednja razina, odnosno prostorna jedinica između lokalne i nacionalne (TODOROVA, 2005.). U definiranju regije, uz prostornu dimenziju, bitne odrednice čine elementi (varijable) na temelju kojih se definiraju različiti tipovi regija. S obzirom na složenost definiranja prostornih jedinica, logično se javljaju i razlike njihove percepcije kod stanovništva koje ih nastanjuje te njihova percepcija kod *drugih* (svih onih koji ne žive u tim prostornim jedinicama).

Metodologija istraživanja

Ovaj rad rezultat je istraživanja percepcije i definiranosti prostora Južne Hrvatske koji je tradicionalno imenovan i prepoznat pod imenom *Dalmacija*. Dalmacija u današnjem poimanju njezinih granica nije nastala na temelju postupnoga višestoljetnoga razvoja unutar jedne državne zajednice, već kao regija na dodirnom području triju sila (Mletačke Republike, Osmanlijskog Carstva i Habsburške Monarhije), bitno različitog obuhvata od rimske velike provincije koja je sezala od Jadrana do Posavine ili pak bizantske teme koju su činile pojedine male i teritorijalno međusobno nepovezane gradske zajednice na sjeveroistočnoj obali Jadrana. Bez obzira na vojno-političku uvjetovanost te geografsku raznolikost pa i kulturološku podvojenost (otočno-priobalni i zagorski zaobalni prostor) novovjekovne Dalmacije, činjenica je da je u tako zadanim okvirima došlo do odgovarajuće homogenizacije, osobito u vrijeme druge austrijske uprave (1815.-1918.). Sukladno tome, današnje poimanje Dalmacije umnogome se temelji na teritorijalnom obuhvatu austrijske Kraljevine Dalmacije, s iznimkom otoka Raba, koji se geografski veže uz kvarnerski, a funkcionalno uz primorsko-goranski prostor, te Boke kotorske, koja je poslije Prvoga svjetskog rata priključena drugoj državi – Crnoj Gori. Istodobno, Zadarskoj županiji pridružen je južni dio Like s gornjim Pounjem koji nije bio u sastavu tzv. austrijske Dalmacije. Upravno-teritorijalnom poimanju Dalmacija se danas podudara s četiri hrvatske primorske županije sa sjedištima u Zadru, Šibeniku, Splitu i Dubrovniku, pri čemu se posve neprimjereno dalmatinska atribucija povezuje samo uz prostor koji je administrativno okupljen oko Splita (FARIČIĆ, 2003.).

Dalmacija je složen tip regije i posljedica je vremenski dugotrajnog razvoja identiteta

(supranational level). Often, the term *region* refers to middle level, i.e. spatial units between local and national level (TODOROVA, 2005). Besides spatial dimension, important determinants are the elements (variables) used for defining different types of regions. Considering the complexity of defining spatial units, it is logical that there are differences between the perceptions of local population and *others* (all those who do not live in spatial units in question).

Methodology

This paper is the result of the research of the Southern Croatia area perception and definition, traditionally named and known as *Dalmatia*. In contemporary perception of its borders, Dalmatia did not originate as a result of gradual centennial development within one state, but as a region on the contact of three powerful states (Venetian Republic, the Ottoman Empire and the Habsburg Monarchy), whose aerial extent is significantly different from the extent of the great Roman province that stretched from the Adriatic to Posavina or from the Byzantine theme that was comprised of several small and territorially disconnected urban communities on the northeastern Adriatic coast. Regardless of military and political conditions, geographic diversity, and even cultural division (between insular and littoral, and hinterland area) of Dalmatia in the Modern Ages, the fact is that a certain homogeneity occurred, particularly during the second Austrian Administration (1815-1918). Accordingly, modern perception of Dalmatia is mainly based on territorial extent of the Austrian Kingdom of Dalmatia, with the exception of Rab Island, which is geographically related to Kvarner area and functionally to Primorje-Gorski kotar area, and with the exception of Boka kotorska, which was annexed to another state (Montenegro) after the First World War. Simultaneously, the southern part of Lika and upper Pounje, which were not a part of the so-called Austrian Dalmatia, became a part of the Zadar County. From present-day administrative and territorial point of view, Dalmatia comprises four Croatian littoral counties with seats in Zadar, Šibenik, Split and Dubrovnik, but the adjective Dalmatian is often unjustly attributed only to Split gravitational area (FARIČIĆ, 2003).

Dalmatia is a complex type of region, which is the result of long-term identity development

povezanog s teritorijalnošću, pri čemu je u njezinu proučavanju ključan evolucijski proces jer je i sama regija kao geografski kompleks satkana od sklopa elemenata različite starosti (FÜRST-BJELIŠ, 1996a, 1996b, 1998.). Iz navedenog proizlazi da je Dalmacija zapravo historijsko-geografska regija, odnosno cjelina koja postoji u kolektivnoj svijesti ljudi kao mentalna karta. Izgrađena je na kolektivnoj svijesti o zajedničkoj prošlosti, podrijetlu i teritoriju koji je ovisno o geopolitičkim i povijesnim okolnostima imao i gubio političku ili administrativnu uokvirenost, ali uz kontinuiranu prisutnost geografskog imena regije (horonima). Tako shvaćena regija uključuje i regionalne socijalne interakcije koje postaju temelj definiranja regije, odnosno njezinu poimanju. Socijalni odnosi potiču stalne promjene u poimanju regije stvarajući interni homogenizirani način mišljenja i djelovanja te u konačnici definiraju regionalne specifičnosti (VRESK, 1997.; PASSI, 2003.). Historijsko-geografska regija Dalmacija u suvremenim okvirima djeluje kao vernakularni (perceptivni) tip regije (prema ZELINSKY, 1980.; CLAVAL, 1998.), tj. kao prostorni model u svijesti stanovništva koje dijeli životni prostor i iskustva na području Južne Hrvatske. Njihova percepcija prostornog modela izražava se kroz osjećaj pripadnosti istome mjestu te se regija uglavnom preklapa s percepcijom *drugih* o navedenom prostoru. Međutim, Dalmacija danas ne čini neku funkcionalnu cjelinu, već je taj prostor raščlanjen na županije, odnosno prostore koji gravitiraju spomenutim urbanim središtima. Isto tako, na temelju suvremenih društvenih i gospodarskih procesa te prostornih interakcija, može se govoriti o većoj povezanosti sjevernodalmatinskog (zadarsko-šibenskog) s ličkim područjem te srednjodalmatinskog (splitskog) s južnodalmatinskim (dubrovačko-neretvanskim) područjem.

Kako je već istaknuto, geografska znanja o nekom prostoru mogu se steći neposrednim iskustvom (primarnim), tj. vlastitim doživljajem samog prostora i posrednim (sekundarnim) iskustvom, tj. iz tekstualnih opisa, grafičkih i kartografskih prikaza (MANSBRIDGE, 2005.). Geografska spoznaja je određeni tip prostorne kognicije koji pridonosi stvaranju vlastite mentalne karte nekog prostora. Mogućnost postojanja različitih inačica takve mentalne karte veća je ako je riječ o većim prostorima koje se ne može percipirati u cjelini ili o prostorima koje su obilježile velike promjene tijekom historijsko-geografskog razvitka. Veliku važnost znanja o nepoznatom i manje poznatom prostoru ima posredno iskustvo

related to territoriality, whereby its evolutionary process is very important since the region itself is a geographic complex made of a set of elements of different ages (FÜRST-BJELIŠ, 1996a, 1996b, 1998). From the above-mentioned, we can conclude that Dalmatia is actually a historical-geographic region, i.e. an entity that exists in people's collective consciousness as a mental map. It is built on collective consciousness of common history, origin, and territory but, depending on geopolitical and historical circumstances, the territory gained and lost its political or administrative frame, but with continuous presence of the region's geographic name (honym). The region as such also includes regional social interactions that have become a basis for defining a region, i.e. of its perception. Social relations encourage constant changes in perceiving a region, create internal homogenized way of thinking and acting and, finally, define regional specific features (VRESK, 1997; PASSI, 2003). Historical-geographic region of Dalmatia in modern extent functions as vernacular (perceptive) type of region (after ZELINSKY, 1980; CLAVAL, 1998), i.e. as a spatial model in consciousness of the population which shares life space and experiences in the Southern Croatia area. Their spatial model perception is expressed through the sense of belonging to the same place, so the region mostly corresponds to the perception of *others* about that area. However, today Dalmatia is not a functional entity. It is divided into counties, i.e. into areas that gravitate toward previously mentioned urban centers. Accordingly, based on modern social and economic processes and spatial interactions, we can discuss tighter connections between Northern Dalmatia (Zadar-Šibenik area) and Lika area, and between Central Dalmatia (Split area) and Southern Dalmatia (Dubrovnik-Neretva area).

As mentioned previously, geographic knowledge about a certain space can be acquired by direct (primary) experience, i.e. by personal experience of the space, and by indirect (secondary) experience, i.e. from textual descriptions, graphic and cartographic presentations (MANSBRIDGE, 2005). Geographic knowledge is a certain type of spatial cognition that contributes to creation of one's own mental map of a certain area. Probability of the existence of different versions of such mental map is much higher in case of larger areas that cannot be perceived as a whole, or in case of areas that have been marked by significant changes throughout their historical and geographic development. In case of an unknown or less known area, direct experience has a great importance, and it is

koje se stječe korištenjem sekundarnih i tercijarnih izvora geografskih podataka. Među tim izvorima geografskih podataka dostupnošću, sustavnošću i sažetošću ističu se leksikografska djela,³ a među njima enciklopedije⁴, leksikoni i geografski rječnici. To su djela koja su za korisnike brza i jednostavna baza sažetih i lako dostupnih informacija o raznim područjima općeg znanja. Njihovo je značenje neizmjereno u diseminaciji općeg znanja, a s time i temeljnih geografska spoznaja. To je možda ponajbolje ilustrirano zaštitnim znakom tiskanog i online izdanja francuske enciklopedije *Larousse* – djevojkom koja puše u bijelu ocvalu glavicu maslačka nalik kugli pri čemu se na razne strane raspršuju njegove sjemenke.

Razvojem informatičke tehnologije i, sukladno tome, razvojem informacijskih znanosti promijenjen je način pohrane podataka, a ujedno je i povećana njihova dostupnost. Netiskane enciklopedije najprije su postale dostupne na kompaktnim diskovima (CD-ovima), a potom su, razvojem interneta, postale dostupne i *online* (internetske enciklopedije). U tom kontekstu zasigurno je najznačajnija i najpopularnija elektronička enciklopedija *Wikipedija*. Iako je takva enciklopedija uglavnom kritizirana zbog objektivnosti i kvalitete, ipak su je njezin neograničen opseg građe, jednostavno pretraživanje, hipertekstualnost, povezanost s vanjskim izvorima i ažuriranost podataka učinile najpopularnijim i najkorištenijim enciklopedijskim djelom (JECIĆ ET AL., 2008.).

Prihvati li se činjenica da su leksikografska djela odraz razdoblja u kojem nastaju te su lako dostupna i pregledna djela široke namjene, jasan je njihov odabir u cilju interpretacije *slike* o historijsko-geografskoj i vernakularnoj regiji Dalmaciji. Za analizu su odabrana enciklopedijska i leksikografska djela iz 18., 19. i 20. stoljeća te najnovija tiskana i netiskana

acquired by using secondary and tertiary sources of geographic information. Among those sources of geographic information are also lexicographic publications³, such as encyclopedias⁴, lexicons and geographic dictionaries, which are marked by availability, systematic form and conciseness. These works are fast and simple base of concise and easily-available information regarding different areas of knowledge. Their importance is immense in dissemination of general knowledge, including the basic geographic knowledge. This fact is best illustrated by the trademark of printed and on-line version of the French encyclopedia *Larousse* – a girl blowing into sphere-like white dandelion seeds and dispersing them in all directions.

Development of information technology and information science changed the traditional way of storing information and increased their availability. Non-printed encyclopedias were first available on compact discs (CDs), and later, due to the development of the Internet, they became available online (internet encyclopedias). In this context, the most important and the most popular digital encyclopedia is definitely *Wikipedia*. Although this encyclopedia is mostly criticized for its objectivity and quality, it is still the most popular and the most used encyclopedic work because of its voluminosity, simple search, hypertexts, links with external sources and up-to-date information (JECIĆ ET AL., 2008).

If we accept the fact that lexicographic works are a reflection of the time in which they originated, and that they are widely-used and easily accessible and articulate works, their selection for interpreting the *image* of historical-geographic and vernacular region of Dalmatia is justified. The analysis of the Dalmatia region is based on encyclopedic and lexicographic works from the 18th, 19th and 20th centuries, and on the latest printed and non-printed encyclopedic publications. The aim of this paper is

³ Leksikon, leksikografsko djelo ili predmetni rječnik koji daje pregled ukupnoga, općega znanja (opći) ili pregled znanja neke struke (strukovni). Pojmu leksikona ponekad je istoznačnica enciklopedijski rječnik (KLEMENČIĆ, NIKOLIĆ, 1988.). Leksikografskim djelima bavi se leksikografija, odnosno lingvistička poddisciplina koja se bavi teorijom i praksom sastavljanja rječnika (MAJETIĆ, 2009.).

⁴ Enciklopedija je leksikografsko djelo u kojem se, abecednim ili drugim metodičkim slijedom, sustavno obrađuju činjenice i spoznaje o svem ljudskom znanju. Opće enciklopedije obrađuju sva područja znanja, a specijalne enciklopedije samo znanja određenog područja (npr. medicinska, vojna, pomorska i dr.) (URL 1).

³ Lexicon, lexicographic work or specialized dictionary which provide a preview of total, general knowledge (general dictionary) or preview of a specialized field (specialized dictionary). Lexicon is sometimes used as a synonym for encyclopedic dictionary (KLEMENČIĆ, NIKOLIĆ, 1988). Lexicographic works are a research topic of lexicography, a linguistic subdiscipline that deals with theory and practice of dictionary making (MAJETIĆ, 2009).

⁴ Encyclopedia is a linguistic work which systematically analyzes facts and knowledge in alphabetical or other methodical order. General encyclopedias deal with all branches of knowledge, while specialized encyclopedias deal with certain branches of knowledge (e.g. encyclopedia of medicine, military, navigation, etc.) (URL 1).

enciklopedijska izdanja. Cilj je rada utvrditi geografsko definiranje *regije Dalmacije* u starijim i suvremenim stranim leksikografskim izdanjima u određenim razdobljima kao izvorima koji su zacijelo naraštajima pridonosili kreiranju mentalnih karata Dalmacije. S obzirom na različitu prostornu uokvirenost Dalmacije tijekom prošlosti, u analizu su uključena leksikografska djela iz tri povijesna razdoblja (razdoblje *mletačke* Dalmacije, *austrijske* Dalmacije i suvremena Dalmacija). Analiza se temelji na proučavanju relevantnih natuknica (*Dalmacija*) u odabranim općim i geografskim stranim, ponajprije francuskim, britanskim, njemačkim i talijanskim, leksikografskim izdanjima. S obzirom na značenje tih država u globalnoj akademskoj, odnosno kulturnoj zajednici, opravdano je pretpostaviti da njihova najistaknutija leksikografska djela imaju velik utjecaj i na istovrsna djela u drugim državama. Izbor analiziranih djela zacijelo je mogao biti i drugačiji, ali smatramo da će se i na odabranim primjerima moći donijeti odgovarajući zaključci u pogledu percepcije Dalmacije, makar u vodećim europskim zemljama i kulturama.

Horonim Dalmacija u odabranim stranim leksikografskim djelima

Dalmacija je stoljećima djelovala kao pročelje hrvatskoga društvenog prostora putem kojeg se ostvarivala komunikacija i suradnja sa sredozemnim kulturnim krugom i zapadnoeuropskom kulturom. Od pojave horonima *Dalmatia*, najkasnije od kraja 2. stoljeća prije Krista pa do suvremenih upravno-administrativnih ustroja prostorni obuhvat Dalmacije kao teritorijalne jedinice mijenjao se sukladno temeljnim političko-geografskim mijenama na sjeveroistočnoj obali Jadrana.

U srednjem vijeku u dodirnom prostoru Liburnije i Dalmacije oblikovana je jezgra samostalne hrvatske države. Poslije stvaranja ugarsko-hrvatske države, dalmatinski i liburnski prostor u širem smislu i dalje biva središtem hrvatskoga društvenog i gospodarskog života, ali i područje susljednih sučeljavanja Venecije i Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva za gospodstvo nad najvažnijim dijelom sjeveroistočne obale Jadrana. Početkom 15. stoljeća dalmatinski gradovi su najvećim dijelom postali prekomorski posjed Mletačke Republike, čime se izrazito pulsiranje granice Dalmacije nastavilo. Pojavom Osmanlija i njihovim teritorijalnim osvajanjima u prostoru zaobalja i dijela primorja južnih hrvatskih krajeva

to determine geographic definition of the region of Dalmatia in older and modern foreign lexicographic publications from different periods, which were sources that surely contributed to creating mental maps of Dalmatia for generations. Considering different spatial frames of Dalmatia throughout history, the analysis includes lexicographic publications from three historical periods (period of *Venetian* Dalmatia, *Austrian* Dalmatia and modern Dalmatia). The analysis is based on interpreting relevant entries (*Dalmatia*) in selected foreign general and geographic lexicographic publications, primarily French, British, German and Italian. Considering the importance of those states in global academic and cultural community, it is justified to assume that their most prominent lexicographic publications have a great influence on similar publications from other countries. The selection of analyzed publications could have probably been different, but it is the authors' opinion that the analysis of the selected examples can lead to making relevant conclusion regarding the perception of Dalmatia, at least in leading European countries and cultures.

Horonym Dalmatia in selected foreign lexicographic publications

For centuries, Dalmatia was the façade of Croatiansocialspace through which communication and cooperation with the Mediterranean cultural realm and Western European culture was realized. From the occurrence of the horonym *Dalmatia* at the end of the 2nd century, at the latest, until modern administrative division, the spatial extent of Dalmatia as a territorial unit changed in accordance with basic political and geographical changes on the northeastern Adriatic coast.

In the Middle Ages, the core of independent Croatian state was formed in contact area of Liburnia and Dalmatia. Prior to creation of Hungarian-Croatian state, Dalmatian and Liburnian area in wider sense was still the center of Croatian social and economic life, but it was also the area of constant conflicts between Venice and the Kingdom of Hungary and Croatia for the dominance over the most important part of the northeastern Adriatic coast. At the beginning of the 15th century, Dalmatian cities were mostly overseas possessions of Venetian Republic, so the prominent pulsations of Dalmatian borders continued. With the coming of the Ottomans and their territorial conquests in the hinterland and in

te ulaskom preostalog dijela Hrvatskog Kraljevstva u sastav habsburške državne zajednice, jedinstvo stare hrvatske države očitovalo se samo u državno-pravnom imenu Trojedine Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Mletačka osvajanja i nove stečevine teritorija tijekom 17. i početkom 18. stoljeća značile su i širenje prostornog obuhvata Dalmacije, odnosno *mletačke Dalmacije*.

Stoljetna trojna imperijalna konfrontacija rezultirala je izrazitim historijsko-geografskim pulsiranjem granica historijsko-geografske regije Dalmacije, što se posebno odnosi na njihov međusobni pojas razgraničenja na hrvatskom etničkom prostoru. Među starijim enciklopedijskim izdanjima koja su nastala u razdoblju mletačko-osmanlijskih razgraničenja, moguće je istaknuti francuski povijesni rječnik iz 1726. godine *Supplément aux anciennes éditions du grand dictionnaire Historique*. Međutim, u tom rječniku nije navedeno objašnjenje horonima Dalmacija, ali objašnjen je pojam *dalmatique* (dalmatika, misno ruho đakona).

U *Geographisches Handwörterbuch* iz 1764. godine uzete su u obzir aktualne geopolitičke prilike. U tom njemačkom leksikografskom izdanju Dalmacija se opisuje kao kraljevstvo u Europi čiji je teritorij u mletačkom, osmanlijskom, ugarskom i dubrovačkom posjedu. Na sličan način Dalmacija je opisana u 10. volumenu znamenite *Encyclopédie, ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers* (1782.) koju su uredili D. Diderot i J. D'Alambert. Dalmacija se u toj francuskoj enciklopediji definira kao provincija između Bosne na sjeveru, Jadranskog mora na jugu, Srbije na istoku i Morlachie na zapadu. Podijeljena je na mletački dio sa sjedištem u Splitu, dubrovački dio sa sjedištem u Dubrovniku⁵ i turski dio sa sjedištem u Mostaru.⁶ Iste godine u Parizu je objavljena *Encyclopédie méthodique, géographie moderne*, u kojoj je dana kratka povijest Dalmacije koja započinje antičkim ustrojem Dalmacije. U enciklopediji se navodi da je tijekom seobe

a part of southern Croatian littoral areas, and with the inclusion of the Kingdom of Croatia's remaining part into the Habsburg Empire, the unity of the old Croatian State was reflected only in the legal name of Triune Kingdom of Croatia, Slavonia and Dalmatia. Venetian conquests and newly acquired territories in the 17th and early 18th century marked the expansion of Dalmatia's spatial extent, i.e. *Venetian Dalmatia*.

Centennial triune imperial confrontation resulted in notable historical-geographic pulsations of the Dalmatian historical-geographic region's borders, which particularly refers to border areas among the empires occupying the Croatian ethnic territory. One of prominent encyclopedic publications that originated in the period of delineation between Venice and the Ottoman Empire was the French dictionary of history from 1726 called *Supplément aux anciennes éditions du grand dictionnaire Historique*. However, there is no mention of the horonym Dalmatia in that dictionary, but it mentions the term *dalmatique* (Dalmatica – mass garment of a deacon).

In *Geographisches Handwörterbuch* from 1764, the modern geopolitical circumstances were duly mentioned. In that German lexicographic publication Dalmatia was described as a kingdom in Europe whose territory was governed by the Venetian Republic, the Ottoman Empire, Kingdom of Hungary, and Dubrovnik Republic. Dalmatia was similarly described in the tenth volume of the famous *Encyclopédie, ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers* (1782) edited by D. Diderot and J. D'Alambert. In that French encyclopedia Dalmatia was defined as a province between Bosnia in the north, the Adriatic Sea in the south, Serbia in the east, and Morlachia in the west. It was divided into Venetian part with the seat in Split, Dubrovnik part with the seat in Dubrovnik⁵, and Turkish part with the seat in Mostar⁶. The same year, the *Encyclopédie méthodique, géographie moderne* was published in Paris, providing a short history of Dalmatia which begins with the establishment of Dalmatia in the Antiquity. The encyclopedia stated

⁵ Znakovito je pri tome spomenuti kako je D'Alambert, raspravljajući na jednom mjestu o Boškovićevim tezama, za toga hrvatskoga dubrovačkog znanstvenika utvrdio da je talijanski matematičar, na što mu je Bošković odgovorio da je Dalmatinac iz Dubrovnika, a ne Talijan (DADIĆ, 1998.).

⁶ Kao i spomenutom francuskom povijesnom rječniku iz 1726. velika pozornost posvećena je *dalmatici* (natuknica je mnogo dulja od natuknice o Dalmaciji) za koju se ističe kako izvorno potječe iz Dalmacije.

⁵ It is interesting to note that D'Alambert discussed some of Bošković's theses and referred to Bošković (Croatian scientist from Dubrovnik) as an Italian mathematician, and Bošković replied that he was a Dalmatian from Dubrovnik, and not Italian (DADIĆ, 1998).

⁶ As it was the case with the previously mentioned French dictionary of history from 1726, this encyclopedia also gives great attention to *Dalmatica* (this entry is much longer than the entry on Dalmatia), which is claimed to have originated from Dalmatia.

naroda, od Justinijana, provincija bila dio Bizanta te su *pojedinci* bili *njihovi* kraljevi (valjda kraljevi pod suverenitetom bizantskih careva). Pri tome se ne ističe da su ti *pojedinci kraljevi* zapravo bili hrvatski vladari. Nadalje, u istoj natuknici navodi se kako ti vladari nisu imali nasljednika pa na prijestolje dolaze ugarski Arpadovići po ženidbenoj liniji jednog od vladara. Za vrijeme njihovih nasljednika, u 15. stoljeću, Dalmacija je predana u ruke Mletačkoj Republici. U sljedećim razdobljima teritorij nekadašnjeg kraljevstva Dalmacije našao se u sastavu Mletačke Republike, Osmanlija, Dubrovnika, Austrije i Morlakuje. Kao i u Diderotovoj i D'Alambertovoj enciklopediji navodi se da je Split bio glavni grad mletačkog dijela Dalmacije, Dubrovnik dubrovačke Dalmacije, a Mostar osmanlijske Dalmacije, a dodano je i da je Karlovac sjedište Hrvatske. U navedenim leksikografskim djelima iz druge polovice 18. st. koja su objavljena nakon stabilizacije vojno-političkih prilika i razgraničenja u zaobalju sjeveroistočne obale Jadrana, očito se pod imenom Dalmacije razumijeva nekadašnja antička provincija koja je podijeljena razgraničenjem između Mletačke Republike, Osmanlijskog Carstva, Habsburške Monarhije i Dubrovačke Republike. Neobična je pak pogreška da je Split sjedište Dalmacije. Tu je funkciju u kontinuitetu od 7. st. pa sve do 1918. imao Zadar.

Propašću Mletačke Republike (1797.) mletački dio Dalmacije preuzela je Austrija. Nakon kratke francuske uprave (od 1806. do 1813.), koja je dokinula Dubrovačku Republiku, integriran je cijeli južni dio hrvatskog primorja, s iznimkom Neuma i Sutorine, koji su bili u sastavu Osmanlijskog Carstva (OBAD ET AL., 1999.). Konsolidacijom sjeveroistočnojadranskog posjeda nakon 1815. Austrijska Carevina ustrojila je Dalmaciju kao posebnu kraljevinu koja se protezala od Raba do nadomak Baru u današnjoj Crnoj Gori. Takvo stanje zabilježeno je u leksikografskim djelima tijekom 19. st. U rječniku G. Strafoforella i E. Trevesa *Dizionario universale di geografia, storia e biografia* iz 1878. godine Dalmacija (*Dalmazia*) je opisana kao zemlja austrijske krune koja se proteže duž jadranske obale te graniči sa susjednim zemljama Hrvatskom, Bosnom i Hercegovinom i Albanijom. Prostire se podno Alpa i Dinarida (Velebit, Dinara i Orjen) s područjem na kojem se nalazi nekoliko kratkih rijeka (Zrmanja, Krka, Cetina i Neretva) i dugi niz malih i velikih otoka.

that during the Migration Period, from the time of the emperor Justinian, the province was a part of the Byzantine Empire and *individuals* were *their* kings (this probably referred to kings that were under the sovereignty of Byzantine emperors). However, it is not mentioned that those *kings* were actually Croatian rulers. Additionally, it is also stated in that entry that those rulers did not have heirs so the throne was assumed by the Arpads due to marriage ties of one of the rulers. In the time of their heirs, in the 15th century, Dalmatia was ceded to Venetian Republic. In the following periods, the territory of the former Kingdom of Dalmatia became parts of the Venetian Republic, the Ottoman Empire, Dubrovnik, Austria and Morlachia. Just like in Diderot's and D'Alambert's encyclopedias, this encyclopedia claims that Split was the capital of Venetian part of Dalmatia, Dubrovnik was the capital of Dubrovnik Dalmatia, and Mostar was the capital of Ottoman Dalmatia. The encyclopedia also mentions that Karlovac was the capital of Croatia. Previously mentioned lexicographic publications from second half of the 18th century, which were published after the stabilization of military and political situation and delimitation in the northeastern Adriatic coast hinterland, obviously considered that Dalmatia was a former Antique province divided between the Venetian Republic, the Ottoman Empire, the Habsburg Monarchy and Dubrovnik Republic. A curious mistake that can be observed in these publications is that Split was the capital of Dalmatia. Namely, from the 7th century until 1918 the capital of Dalmatia was actually Zadar.

After the fall of the Venetian Republic (1797), Venetian part of Dalmatia was annexed by Austria. After a short French Administration (from 1806 to 1813), during which Dubrovnik Republic was abolished, the whole southern part of Croatian littoral was integrated, with the exception of Neum and Sutorina that were a part of the Ottoman Empire (OBAD ET AL., 1999). After 1815, the Austrian Empire consolidated its northeastern Adriatic possessions and constituted Dalmatia as a separate Kingdom that occupied the territory from the Rab Island to the town of Bar in present-day Montenegro. Such territorial extent was recorded in 19th-century lexicographic publications. In the dictionary of G. Strafoferella and E. Trevesa *Dizionario universale di geografia, storia e biografia* from 1878 Dalmatia (*Dalmazia*) was described as one of the countries under the Austrian Crown that stretches along the Adriatic coast and borders with the neighboring countries of Croatia, Bosnia and Herzegovina, and Albania. It stretches at the foothills of the Alps and

U tom se rječniku nadalje navodi da stanovništvo pripada srpsko-hrvatskim Slavenima i govori srpsko-ilirskim dijalektom, osim u priobalju, gdje prevladava talijanski jezik. S obzirom na vrijeme objavljivanja tog rječnika G. Strafoforello i E. Trevesa opisuju aktualne administrativne granice Dalmacije, ali istodobno iznose netočne činjenice, ponajprije o prevlasti talijanskog jezika na sjeveroistočnoj obali Jadrana, a površnost se očituje u izjednačavanju srpskoga i hrvatskoga naroda te jezika kojim govori dalmatinsko stanovništvo. Takvi pogrešni navodi zacijelo su bili politički i ideološki obojeni s namjerom da se zatomi hrvatski identitet Dalmacije. Ta je problematika, međutim, još osebnije objašnjena u *Dizionario enciclopedico illustrato compilato per cura delle società per l'emancipazione intellettuale*, objavljenom 1886. godine. Prema tom izvoru Dalmacija je posjed austrijske krune u kojoj 89% stanovništva čine Srbi, a 10,5% Talijani. Hrvatima u Dalmaciji ni traga?! Hrvatska je, prema istom rječniku, kraljevstvo u sklopu Austrijske Monarhije, dok je njezino priobalje od 1849. do 1868. godine bilo pod austrijskom krunom, a od 1868. godine pod Ugarskom. Jasno je da se takvim definicijama proklamiralo autonomaštvo u Dalmaciji, a postupno i sve značajnija politika iredentista koja će svoju puninu doživjeti Londonskim ugovorom 1915. i talijanskom okupacijom velikog dijela hrvatske obale 1918. Naime, poslije raspada Austro-Ugarske Monarhije osnovana je državna zajednica Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca kojoj je pripojen najveći dio hrvatske obale, dok je Italija na temelju obećanja artikuliranih Londonskim ugovorom iz 1915. godine zauzela veliki dio hrvatske obale nastupajući kao pravna baštinica Mletačke Republike. S dijela zaposjednutog područja morala se povući, ali prema odredbama Rapallskog ugovora iz 1920. i Rimskog ugovora iz 1924. godine pripojila je Istru, Cres, Lošinj, Zadar, Lastovo, Palagružu i Rijeku (PERIČIĆ, 1973., MIMICA, 2004.). Segmentirati prostor Dalmacije nastavila je i vlada Kraljevine SHS donošenjem više uzastopnih zakona o upravno-administrativnoj podjeli (podjela na oblasti i banovine), kojima je bespovratno iz Dalmacije izdvojen prostor Boke kotorske (MATKOVIĆ, 1998.).

U to vrijeme objavljeni su svesci znamenitoga leksikografskog djela *Enciclopedia Italiana di scienze, lettere ed arti* u izdanju Instituta Giovanni Treccani iz Milana (od 1929. do 1939. godine). U toj enciklopediji Dalmacija je opisana kao

the Dinaric Mountains (Velebit, Dinara and Orjen Mountains) and encompasses several small rivers (Zrmanja, Krka, Cetina, and Neretva) and a long stretch of small and large islands. This dictionary also states that the population of this area belongs to Serbo-Croatian Slavs and speaks in Serbo-Illyric dialect, except in a part of the littoral where Italian language is dominant. Considering the period when this dictionary was published, G. Strafoforello and E. Trevesa describe actual administrative boundaries of Dalmatia but, at the same time, state some inaccurate facts, particularly the one related to dominance of Italian language on the northeastern Adriatic coast, and their superficiality is reflected in mixing Serb and Croatian nations and languages spoken by Dalmatian population. The underlying reasons for such inaccurate statements were probably political and ideological and their purpose was to repress the Croatian identity of Dalmatia. However, that issue was even more peculiarly discussed in *Dizionario enciclopedico illustrato compilato per cura delle società per l'emancipazione intellettuale*, published in 1886. According to that source, Dalmatia is a possession of the Austrian Crown in which 89% of inhabitants are Serbs and 10% are Italians. There is no mention of Croats in Dalmatia whatsoever! The same source states that Croatia is a kingdom in the Austrian Monarchy and that its littoral was under the Austrian Crown from 1849 to 1868, and from 1868 under the Hungarian rule. It is evident that such definitions were aimed at promoting autonomy in Dalmatia and gradually more important policy of the iredentists that culminated in 1915 after the Treaty of London and became reality after the Italian occupation of a large part of Croatian coast in 1918. Namely, after the collapse of the Austro-Hungarian Monarchy, the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes was founded and most of the Croatian coast was annexed to that Kingdom, but based on provisions of the Treaty of London from 1915, Italy occupied a large part of the Croatian coast and acted like a true successor of the Venetian Republic. Still, Italy had to retreat from the occupied territory but, according to the provisions of the Treaty of Rapallo from 1920 and Treaty of Rome from 1924, Italy annexed Istria, Cres Island, Lošinj Island, Zadar, Lastovo Island, Palagruža Island and Rijeka (PERIČIĆ, 1973; MIMICA, 2004). Segmentation of Dalmatia was continued by the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes' government, which passed several consecutive laws regarding administrative and territorial division (division on districts /Croatian *oblasti* and *banovinas*) after which Dalmatia permanently lost the area of Boka kotorska (MATKOVIĆ, 1998.).

geografska regija koja se proteže od Kvarnerskog zaljeva do rijeke Bojane. Ime regije potječe od antičke zajednice Delmata. Hrvatskoj je, prema *Talijanskoj enciklopediji*, pripadao samo onaj dio mora koji se tada nalazio u sastavu Savske banovine, što je zacijelo učinjeno smišljeno kako se na niti jedan način hrvatsko ime ne bi vezalo uz preostali dio hrvatske obale, uključujući i Dalmaciju, makar bila u sastavu Primorske banovine s većinskim hrvatskim stanovništvom.

Brojne promjene upravno-teritorijalnog ustroja Hrvatske od 1945. do 1990. samo su kratkotrajno obnovile jedinstvenu Dalmaciju. Najprije u sklopu neslužbenog ustroja Hrvatske (unutar Demokratske Federativne Jugoslavije 1945.) prema kojem je područje te republike ustrojeno u oblasti Slavonija, Zagreb i Dalmacija. Egzistencija Dalmacije potvrđena je i zakonskim ustrojima iz 1947. i 1949. godine (KLEMENČIĆ, 1996.). Promjena je uslijedila 1952. godine novim zakonom o preustroju, što je ujedno bio i posljednji put da se neki prostor u upravno-teritorijalnom smislu označio imenom *Dalmacija*.

U tom kontekstu zanimljivo je promotriti izdanja od druge polovice 20. stoljeća, kada Dalmacija egzistira u sklopu različitih teritorijalnih ustroja, ali isključivo kao vernakularna regija u sastavu Hrvatske, najprije federalne članice u okviru Jugoslavije, a zatim od 1991. i neovisne države.

U njemačkom leksikografskom izdanju *Brockhaus enzyklopädie in zwanzig Bänden*, Wiesbaden, tiskanom u razdoblju 1966.-1975. godine Dalmacija (*Dalmatien*) je opisana kao obalni i otočni pojas od Velebita do Boke kotorske.

Enciklopedijsko izdanje *The World Book (International)* tiskano u razdoblju 1992.-1994. godine Dalmaciju definira kao područje u Jugoslaviji (!?) pri čemu se navodi da je Dalmacija dio Hrvatske koja je jedna od šest republika u Jugoslaviji. Anakronost iznenađuje s obzirom na to da je Hrvatska 1992. kao međunarodno priznata država bila članica Ujedinjenih naroda. Uz ostalo u toj enciklopediji piše da većinu stanovništva čine Hrvati, te u manjini talijansko stanovništvo. Dakle, ne spominje se srpska manjina, koja je brojnija od talijanske. U istoj publikaciji tiskanoj 1995. godine uopće nema natuknice o Dalmaciji.

U 4. svesku *Encyclopedia of World Cultures* iz 1992. godine koji se odnosi na europske kulture,

In that period, volumes of the famous lexicographic publication *Enciclopedia Italiana di scienze, lettere ed arti* was published by Giovanni Treccani Institute in Milan (from 1929 to 1939). In that encyclopedia Dalmatia was described as a geographic region that stretched from Kvarner Bay to Bojana River. The name of the region was derived from an antique community of Delmatae tribe. According to *Italian Encyclopedia*, only the part of the sea that was within the Sava Banovina belonged to Croatia, and that was probably claimed on purpose, so that the Croatian name was in no way linked to the rest of the Croatian coast, including Dalmatia, even though it was a part of the Primorje Banovina with the majority of population being Croats.

For a short period of time Dalmatia was restored into one region due to numerous changes of administrative and territorial division of Croatia from 1945 to 1990. It was first united after the unofficial administrative division of Croatia (within Democratic Federative Yugoslavia in 1945) according to which Croatia consisted of three regions: Slavonia, Zagreb, and Dalmatia. Existence of Dalmatia was also confirmed by subsequent territorial divisions from 1947 and 1949 (KLEMENČIĆ, 1996). The change was made again in 1952 with the new law on territorial division, and that was actually the last time that a certain area was named *Dalmatia* in administrative and territorial context.

In that context, it is interesting to analyze publications from the second half of the 20th century when Dalmatia existed within different territorial divisions but exclusively as vernacular region within Croatia, which was at first a federal unit within Yugoslavia, and from 1991 an independent state.

In German lexicographic publication titled *Brockhaus enzyklopädie in Zwanzig Bänden*, Wiesbaden, printed between 1966 and 1975, Dalmatia (*Dalmatien*) was described as coastal and insular area stretching from Velebit Mountain to Boka kotorska.

Encyclopedic publication entitled *The World Book (International)* published from 1992 to 1994 defined Dalmatia as an area in Yugoslavia (!?), but it also mentioned that Dalmatia is a part of Croatia, which is one of the six republics in Yugoslavia. Anachronism of that publication is rather surprising considering the fact that in 1992 Croatia was internationally recognized and a UN member state. The same source also claims that most of the inhabitants are ethnic Croats, while Italians are a minority. There is no mention of the Serb minority that was more numerous than the

daje se iscrpan opis Dalmacije. Dalmacija se definira kao regija u sastavu Hrvatske. U toj regiji koja se proteže na sjeveroistočnoj obali Jadrana od Kvarnerskog zaljeva do Kotorskog zaljeva u Crnoj Gori, prevladava hrvatsko stanovništvo.

U opsežnom enciklopedijskom djelu *Encyclopaedia Britannica* (vol. 3, 1974.) Dalmacija se definira kao hrvatska regija koju čini središnje položen obalni i otočni pojas duž Jadranskog mora, tj. od Kvarnera do Kotora. Od sjeveroistoka prema jugozapadu navedeni su veći otoci (Krk, Cres, Rab, Pag, Dugi otok, Brač, Hvar, Vis, Korčula, Mljet i Lastovo), u zagradama su navedena njihova talijanska imena. Granice regije prema unutrašnjosti čini visoki pojas planina prekinut sa samo dva prolaza kanjonom rijeke Krke i dolinom rijeke Neretve. U povijesnom pregledu, između ostalog, navodi se da je Dalmacija izmijenila 30 suvereniteta (Bizant, Grci, Mađari, Tatari, hrvatski i srpski knezovi, Mlečani, Sicilijanci, Normani i dr.), pri čemu su se jedino hrvatski vladari i mletačka vlast zadržali dovoljno dugo da bi ostavili pečat na dalmatinski karakter i svijest. Uz engleski horonim latinskoga podrijetla (*Dalmatia*) dana je i srpsko-hrvatska inačica Dalmacija. To, međutim, očito nije rezultat nekakvoga srpsko-hrvatskog identiteta regije, već se radi o poistovjećivanju srpskoga i hrvatskog jezika sa srpsko-hrvatskim jezikom u kojem egzistira navedena inačica geografskog imena regije.

Isti se sadržaj nalazi i na internetskom izdanju *Encyclopaedije Britannice* (URL 2). Na mrežnim stranicama *Encyclopaedije Britannice*, u kategoriji rječnik (*Dictionary and Thesaurus*) Dalmacija se opisuje kao regija na Jadranu, na zapadom dijelu Balkanskog poluotoka. Unutar je Hrvatske s ekstenzijama u Bosni i Hercegovini te Crnoj Gori (URL 3).

U *Slovenskoj enciklopediji* iz 1988. godine Dalmacija se definira samo u kontekstu antičkog ustroja Ilirika pa se ukratko razmatra samo kao rimska provincija. S obzirom na enciklopedijski značaj djela i činjenicu da se Dalmacija nalazi u neposrednoj blizini Slovenije, logično bi bilo očekivati barem donekle opširniji geografski prikaz te regije.

U *Geografskom rječniku* američke izdavačke kuće Merriam Webster iz 2001. dan je opis teritorijalnog obuhvata te kratki korektni povijesno-geografski pregled razvitka Dalmacije (*Dalmatia*) za koju se daje i *srpsko-hrvatska* inačica imena *Dalmacija*. U tom se rječniku u uvodniku

Italian one. In the same publication from 1995 there is no entry on Dalmatia.

In the fourth volume of the *Encyclopedia of World Cultures* from 1992 that refers to European cultures there is a detailed description of Dalmatia. It is defined as a region within Croatia. The region stretches on the northeastern Adriatic coast, from Kvarner Bay to Kotor Bay in Montenegro and the majority of inhabitants are Croats.

In voluminous encyclopedic publication entitled *Encyclopaedia Britannica* (vol. 3, 1974) Dalmatia is defined as a Croatian region consisting of centrally positioned coastal and insular areas located along the Adriatic Sea, i.e. from Kvarner to Kotor. Larger islands are also listed (Krk, Cres, Rab, Pag, Dugi otok, Brač, Hvar, Vis, Korčula, Mljet and Lastovo) and their Italian names are given in brackets. Borders of the region toward hinterland are determined by high mountain range that is intersected by two passages stretching along the canyons of Krka and Neretva Rivers. In historical preview it is mentioned that, among other things, Dalmatia belonged to thirty sovereignties (Byzantine, Greeks, Hungarians, Tatars, Croatian and Serb Dukes, Venetians, Sicilians, Normans, etc.) and that only the Croatian rulers and the Venetian administration had ruled long enough to influence Dalmatian character and consciousness. Besides the English horonym of Latin origin (*Dalmatia*), the encyclopedia also provided Serbo-Croatian version of the horonym – *Dalmacija*. That, however, was obviously not the result of some Serbo-Croatian identity, but rather the result of identifying Serbian and Croatian languages with Serbo-Croatian language in which the above-mentioned version of the region's geographic name existed.

The same content can be found in on-line version of *Encyclopaedia Britannica* (URL 2). On the web pages of *Encyclopaedia Britannica*, in the category dictionary (*Dictionary and Thesaurus*), Dalmatia is described as a region on the Adriatic, in western part of Balkan Peninsula. It is located in Croatia and it extends into Bosnia and Herzegovina and Montenegro (URL 3).

In *Slovenian Encyclopedia* from 1988 Dalmatia was defined only in the context of ancient organization of Illyria and it is only discussed briefly as a Roman province. Considering the encyclopedic importance of this work and the fact that Dalmatia is located in the immediate vicinity of Slovenia, it would be logical to assume that more detailed geographic description of that region would be provided.

In Merriam Webster's *Geographical Dictionary* from 2001 there is a description of territorial extent

natuknice Dalmacija pozicionira kao nekadašnja krunska austrijska zemlja i regija južne Europe unutar Jugoslavije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, a na kraju povijesnog pregleda navodi se da je 1946. postala dio Hrvatske u okviru Jugoslavije, a od 1991. dio neovisne Hrvatske. Spomenuto je i da se ime Dalmacija ponekad koristi za cijelu obalu bivše Jugoslavije. Dakle, u svega nekoliko redaka daju se tri različite odrednice suvremenoga prostornog obuhvata Dalmacije.

Sličan je sadržaj natuknice *Dalmazia* u talijanskom geografskom rječniku *Enciclopedia Geografica* 2003. koju je priredio izdavač Zanichelli. Dalmacija se opisuje kao geografska regija na Balkanskom poluotoku koja se proteže na prostoru Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Jugoslavije (Crne Gore). Dalmacija se, prema istom izvoru, podudara s obalnim pojasom sjeveroistočnog Jadrana, stiješnjenim Dinaridima, od Riječkog zaljeva do ušća rijeke Drin. U rječniku se daje i kratki prikaz povijesno-geografskog razvitka unutar kojega je izostavljen spomen hrvatske srednjovjekovne države, a posebno se ističe razdoblje mletačke uprave i Rapalski ugovor 1920. Međutim, korektno se opisuje razdoblje Drugoga svjetskog rata navođenjem talijansko-njemačke okupacije 1941. i oslobođenja (sic!) od strane partizana 1944.-1945. Unatuknici se, slično *Encyclopaediji Britannici* i *Geografskom rječniku* Merriam Webstera, uz talijanski horonim *Dalmazia* daje i srpsko-hrvatski horonim *Dalmacija*.

Mrežno izdanje već spomenute Treccanijeve *Enciclopedia Italiana di scienze, lettere ed arti* Dalmaciju sažeto opisuje kao balkansku jadransku regiju koja *gotovo u cijelosti pripada Hrvatskoj* (URL 4). Navode se i veći dalmatinski otoci od Krka i Cresa do Hvara i Korčule, po čemu proizlazi da se dijelom Dalmacije smatraju i kvarnerski otoci.

Mrežno izdanje francuske *Encyclopedie Larousse* Dalmaciju (*Dalmatie*) definira kao hrvatsku regiju na Jadranu, omeđenu dalmatinskim otocima (URL 5). Za razliku od spomenutih britanskih, talijanskih i američkih publikacija, u francuskoj mrežnoj enciklopediji uz horonim *Dalmacija* stoji hrvatska (a ne srpsko-hrvatska) jezična atribucija. Povijesni pregled Dalmacije je kratak, ali jasno je navedeno da je Dalmacija u srednjem vijeku bila integrirana u Hrvatsko Kraljevstvo.

Austrijska internetska tražilica za pojmove i definicije (*Enzyklo online enzyklopädie*) sadrži

and a short, correct, historical-geographic preview of Dalmatia's development, and *Serbo-Croatian* version of the name (*Dalmacija*) is also mentioned. In the same source, in the introduction to the entry, Dalmatia is mentioned as former Austrian Crown territory and a region in southern Europe within Yugoslavia, Bosnia and Herzegovina, and Croatia. At the end of the historical preview, it is stated that in 1946 Dalmatia became a part of Croatia, which was a part of Yugoslavia, and from 1991 Dalmatia has been a part of the independent state of Croatia. It is also mentioned that the name Dalmatia is sometimes used for the whole coast of former Yugoslavia. So, in only several lines there are three different versions of modern territorial extent of Dalmatia.

Contents of the entry *Dalmazia* in Italian geographical dictionary *Enciclopedia Geografica* published in 2003 by Zanichelli is similar to the previous one. Dalmatia is described as a geographic region on Balkan Peninsula and it is located in Croatia, Bosnia and Herzegovina, and Yugoslavia (Montenegro). According to the same source, Dalmatia is synonymous to the littoral area of the northeastern Adriatic, surrounded by the Dinarides, and it stretches from Rijeka Bay to the mouth of Drin River. The dictionary also provides a short preview of historical-geographical development, but it fails to mention Croatian medieval state, and it particularly emphasizes the period of Venetian administration and the Treaty of Rapallo from 1920. However, it provides a concrete description of the period of the Second World War, Italian and German occupation in 1941, and liberation (sic!) by the partisans from 1944 to 1945. Just like in *Encyclopaedia Britannica* and Merriam Webster's *Geographical Dictionary*, the Italian dictionary, besides the Italian horonym *Dalmazia*, mentions the *Serbo-Croatian* horonym *Dalmacija*.

On-line version of the previously mentioned Treccani's *Enciclopedia Italiana di scienze, lettere ed arti* also describes Dalmatia as a Balkan Adriatic region that *almost exclusively belongs to Croatia* (URL 4). Larger Dalmatian Islands, stretching from Krk and Cres to Hvar and Korčula, are listed, which indicates that even Kvarner Islands are considered as Dalmatian Islands.

On-line version of the French *Encyclopedie Larousse* defines Dalmatia (*Dalmatie*) as a Croatian region on the Adriatic, surrounded by Dalmatian Islands (URL 5). Unlike the above-mentioned British, Italian and American publications, the French on-line encyclopedia mentions that the horonym *Dalmacija* is a Croatian (and not Serbo-Croatian)

bazu podataka sastavljenju od nekoliko stotina njemačkih web stranica. Na toj tražilici prema izvoru *MSN Encart* (URL 6) Dalmacija je definirana kao područje u Hrvatskoj s manjim dijelovima u Crnoj Gori te Bosni i Hercegovini. Prema *Österreich Lexikonu* Dalmacija označava obalni i otočni pojas uz Jadransko more, na Balkanskom poluotoku (URL 7).

Navedene definicije upućuju na raznolikost definiranja horonima Dalmacije kako u smislu pojmovnog definiranja prostorne jedinice (regija, područje, pojas) tako i u smislu teritorijalnog obuhvata navedenog područja. U globalnim razmjerima i s američke perspektive za jednu razmjerno malu regiju možda se i ne bi mogla očekivati visoka razina preciznosti, ali to je ipak moguće u europskim razmjerima, osobito u leksikografskim djelima Hrvatskoj susjednih zemalja. Raznolikost definiranja prostornog obuhvata Dalmacije prisutna je i u natuknicama u različitim inačicama internetske enciklopedije *Wikipedije*.

U talijanskom izdanju *Wikipedije* (URL 8) pod horonimom Dalmacija (*Dalmazia*) zanimljiv je opis teritorija koji podrazumijeva suvremenu Dalmaciju. U tekstu se navodi da je Dalmacija historijsko-geografska regija koja se protezala sjeverozapadno od kvarnerskog otočja do rijeke Bojane na jugoistoku. Međutim, na priloženoj karti⁷ povijesno-kulturne granice Dalmacije uključuju i kvarnersko otočje i čitavo priobalje Crne Gore. Također, pod suvremenim teritorijem Dalmacije smatraju se četiri županije (Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska), ali i teritorij Neuma u Bosni Hercegovini te Boka kotorska u Crnoj Gori. Iz priloženih tekstova i kartografskih prikaza moguće je zaključiti da se pod horonimom Dalmacija zapravo razumijeva tzv. *austrijska* Dalmacija.

Engleska verzija *Wikipedije* (URL 9) u natuknici Dalmacija (*Dalmatia*), također opisuje taj prostor kao historijsko-geografsku regiju te ju teritorijalno proteže između otoka Raba i Boke Kotorske u Crnoj Gori. Pri tome su u njezin sastav uključeni prostor Neuma u Bosni i Hercegovini te Boka kotorska u Crnoj Gori. U bilješci o Dalmaciji kao hrvatskoj regiji pojašnjava se da Dalmacija nije upravno-administrativna regija već je riječ samo o geografskoj regiji čije

word. Historical preview of Dalmatia is short, but it clearly states that in the Middle Ages Dalmatia was integrated into the Kingdom of Croatia.

Austrian web search engine for terms and definitions (*Enzyklo online enzyklopädie*) contains data base made of several hundred German web sites. According to *MSN Encart* (URL 6), that search engine defines Dalmatia as an area in Croatia with certain extensions in Montenegro and Herzegovina. According to *Österreich Lexikon*, Dalmatia designates coastal and insular area along the Adriatic Sea, on Balkan Peninsula (URL 7).

The above-mentioned definitions indicate the diversity of defining the horonym Dalmatia both in terms of defining a spatial unit (region, area) and in terms of the area's territorial extent. In global terms and from American perspective, one cannot expect high level of precision for a relatively small region, but in European terms, precision in defining that region is expected, particularly in lexicographic publications from the countries that border with Croatia. Differences in defining Dalmatia's spatial extent are also present in different versions of internet encyclopedia named *Wikipedia*.

In Italian version of *Wikipedia* (URL 8) the entry regarding the horonym Dalmatia (*Dalmazia*) provides an interesting description of the territory that encompasses modern Dalmatia. The text reads that Dalmatia is a historical-geographical region that stretches northwest of Kvarner Islands up to the Bojana River in the southeast. However, on the accompanying map⁷ historical and cultural borders of Dalmatia include both Kvarner Islands and the whole Montenegrilittoral. Also, modern territory of Dalmatia includes the area of four counties (Zadar, Šibenik-Knin, Split-Dalmatia, and Dubrovnik-Neretva), but also the Neum territory in Bosnia and Herzegovina, and the Boka kotorska area in Montenegro. From the texts and cartographic presentations it is possible to conclude that the horonym Dalmatia actually refers to so-called *Austrian* Dalmatia.

English version of *Wikipedia* (URL 9) also includes the entry on Dalmatia and it describes the area as a historical-geographical region stretching from the Rab Island to Boka kotorska Bay in Montenegro. It also includes the Neum area in Bosnia and Herzegovina and Boka kotorska in Montenegro. The entry on Dalmatia as a region in Croatia contains information that Dalmatia is not

⁷ Poveznica na tu kartu nalazi se i na mrežnom izdanju Treccanijeve *Enciclopedije Italiane*.

⁷ Link to that map is also found in on-line version of Treccani's *Enciclopedia Italiana*.

su se granice kroz stoljeća mijenjale. Također, za Dalmatince (*Dalmatian/s*) navodi se da nisu nacionalna već da su regionalna kategorija.

Njemačka verzija Wikipedije (URL 10) pod horonimom Dalmacija (*Dalmatien*) donosi sličan opis kao i engleska verzija. Međutim, izostavlja prostor Neuma i Boke kotorske u sastavu Dalmacije, već njezine suvremene granice poistovjećuje s prostornim obuhvatom četiri hrvatske županije (Zadarskom, Šibensko-kninskom, Splitsko-dalmatinskom i Dubrovačko-neretvanskom).

Francuska verzija Wikipedije (URL 11) Dalmaciju (*La Dalmatie*) opisuje kao obalno područje Hrvatske koje se proteže od otoka Paga na sjeveroistoku do Dubrovnika i Boke kotorske (Crna Gora) na jugoistoku. Uz to, Dalmacija prostorno prekriva čitav teritorij ili dio teritorija četiri hrvatske županije (Zadarske, Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske).

Na temelju navedenog proistječe da u različitim inačicama Wikipedije postoji različito poimanje prostornog obuhvata Dalmacije s time da se opisi te regije temelje na njezinu novovjekovnom historijsko-geografskom obuhvatu (koji uključuje dijelove unutar teritorija Bosne i Hercegovine /Neum/ i Crne Gore /Boka kotorska/) te suvremenom županijskom ustroju Hrvatske.

Putem navedenih starijih i suvremenih tiskanih i mrežnih leksikografskih djela moguće je *iščitati* percepciju Dalmacije u pojedinim kulturnim zajednicama, pri čemu su prisutne razlike kod definiranja prostornog obuhvata te regije. Često se kombinira prostorni obuhvat *austrijske* Dalmacije i suvremenih južnohrvatskih županija. To je vjerojatno rezultat nesklada između suvremene upotrebe horonima i njegovih izvedenica (etnika i ktetika), tj. njihova korištenja u svakidašnjoj jezičnoj komunikaciji (MIROŠEVIĆ, 2011.), i nepostojanja suvremene prostorne jedinice koja nosi *dalmatinsko* ime (iznimka je Splitsko-dalmatinska županija što u ovom slučaju možda samo dodatno komplicira percepciju regije) pa je stoga i prisutno referiranje na različite povijesne upravne granice Dalmacije.

Kvantitativni pokazatelji zastupljenosti horonima Dalmacija na Internetu

Uz istraživanje prostornog obuhvata regije koja se prepoznaje pod horonimom *Dalmacija*, sa svrhom dobivanja što cjelovitije slike o historijsko-

an administrative region, but only a geographical region whose borders have changed throughout history. Additionally, the entry reads that Dalmatian/s is not an ethnic, but a regional category.

In German version of *Wikipedia* (URL 10) the horonym Dalmatia (*Dalmatien*) is described similarly as in the English version. However, the areas of Neum and Boka kotorska Bay are excluded from Dalmatia, and modern borders of Dalmatia are identified with spatial extent of four Croatian counties (Zadar, Šibenik-Knin, Split-Dalmatia, and Dubrovnik-Neretva).

In French version of *Wikipedia* (URL 11) Dalmatia (*La Dalmatie*) is described as a coastal area of Croatia that stretches from the Pag Island in the northeast to Dubrovnik and Boka kotorska Bay (Montenegro) in the southeast. Additionally, in spatial terms Dalmatia covers the whole or a part of the territory of four Croatian counties (Zadar, Šibenik-Knin, Split-Dalmatia, and Dubrovnik-Neretva).

Based on the above-mentioned, one can conclude that different versions of *Wikipedia* have different definitions of Dalmatia's spatial extent but the descriptions of the region are based on its modern historical-geographical extent (which includes parts of the territories belonging to Bosnia and Herzegovina /Neum/ and Montenegro /Boka kotorska Bay/) along with modern division of Croatia into counties.

The above-mentioned older and modern printed and on-line lexicographic publications enable us to analyze the perception of Dalmatia in certain cultural communities, but there are differences in defining the region's spatial extent. Often the spatial extent of *Austrian* Dalmatia is combined with the extent of modern southern Croatian counties. That is probably the result of disharmony between modern use of the horonym Dalmatia and its derivatives (demonyms and place name adjectives), i.e. their use in everyday communication (MIROŠEVIĆ, 2011) and non-existence of modern spatial unit named Dalmatia (the exception is Split-Dalmatia County, which, in this case, additionally complicates the perception of region). Therefore, references to different historical administrative borders of Dalmatia are present.

Quantitative indicators of the horonym Dalmatia's presence on the internet

Besides investigating spatial extent of the region known as *Dalmatia*, this research included the analysis of other contents that could influence the

Tablica 1. Broj sadržaja na internetskim tražilicama Google i Yahoo! prema pretraživanju horonima Dalmacija i Hrvatska
 Table 1 Number of search results of the horonyms Dalmatia and Croatia on Google and Yahoo! search engines

Inačica horonima		Broj rezultata Google tražilice		Broj rezultata Yahoo! tražilice	
		Dalmacija	Hrvatska	Dalmacija	Hrvatska
Version of the horonym		Number of results in Google search engine		Number of results in Yahoo! search engine	
		Dalmatia	Croatia	Dalmatia	Croatia
eng. / English	<i>Dalmatia – Croatia</i>	2 460 000	107 000 000	4 900 000	522 000 000
tal. / Italian	<i>La Dalmazia – La Croazia</i>	331 000	7 360 000	2 730 000	27 200 000
fran. / French	<i>La Dalmatie – La Croatie</i>	121 000	16 400 000	2 730 000	66 000 000
njem. / German	<i>Dalmatien – Kroatien</i>	881 000	14 700 000	3 610 000	46 200 000

Izvor / Source: URL 12.

geografskoj i vernakularnoj regiji Dalmaciji istraženi su i drugi sadržaji koji mogu utjecati na stvaranje mentalne karte o navedenom prostoru. Horonim Dalmacija istražen je u kontekstu prepoznatljivosti Dalmacije i Hrvatske u svjetskim razmjerima u okviru interneta kao suvremenog, lako dostupnog i često korištenog medija komunikacije i izvora informacija. Pretraživanje natuknica (engleska, njemačka, francuska i talijanska inačica) obavljeno je putem dva internetska pretraživača – Google i Yahoo! (Tab. 1.). Na temelju pretraživanja izrađena je analiza njihove zastupljenosti u različitim sadržajima na mrežnim stranicama. Prema broju rezultata pretraživanja, očekivano, kod svih pretraživača višestruko je veća zastupljenost horonima *Hrvatska*. Najveći broj rezultata za oba horonima (Hrvatska i Dalmacija) pronađen je preko pretraživača Google i Yahoo! na engleskom jeziku.

Također, na svakom od navedenih jezika putem mrežnih pretraživača pregledani su sadržaji prvih 20 ponuđenih rezultata pretrage. Gotovo kod svih sadržaja s horonimom *Dalmacija* dobiveni su, tj. ponuđeni su turistički sadržaji, i to linkovi na turističke agencije, a kao najučestaliji pojmovi su odmor, odmor na dalmatinskoj obali, avantura te imena pojedinih hotela. Za horonim *Hrvatska* uz prevladavajuće turističke navedeni su još i športski sadržaji.

U pretraživanje su, poradi usporedbe, uključena i imena još dviju hrvatskih historijsko-geografskih regija: Istra, značajna hrvatska turistička regija i Slavonija, uglavnom agrarna regija.

Prema rezultatima Google pretraživača (Tab. 2.) najveći broj sadržaja odnosi se na Istru kao izrazito prepoznatljivu turističku regiju. Zanimljivo je, pregledom sadržaja ponuđenih

creation of mental maps about the research area, with the aim of providing a comprehensive image about the historical-geographic and vernacular region of Dalmatia. The horonym Dalmatia was analyzed in the context of Dalmatia and Croatia global recognition on the internet, which is a modern, easily accessible and frequently used mean of communication and information source. Entry search (in English, German, French and Italian versions) was made by using two web search engines – *Google* and *Yahoo!* (Tab. 1). Based on search results, an analysis of their presence in difference contents on web pages was made. As it was expected, there were much more search results about *Croatia* than about Dalmatia. The largest number of search results for both horonyms (Croatia and Dalmatia) was found by searching the English versions of Google and Yahoo!.

Additionally, the analysis was focused on first 20 search results in all the above-mentioned languages generated by web search engines. Almost all results for the horonym *Dalmatia* referred to tourist contents, mainly links to tourist agencies, while most frequent terms are vacation, vacation on Dalmatian coast, adventure, and names of certain hotels. Horonym *Croatia* is mostly related to tourist contents, but also to some sports contents.

For comparison, the search also included the names of two Croatian historical-geographical regions: Istria (important Croatian tourist region) and Slavonia (predominantly agricultural region).

According to the results of Google search engine (Tab. 2), the largest number of contents was related to Istria as an extremely recognizable tourist region. It is interesting to note that the contents of the web pages about Slavonia are also predominantly related

Tablica 2. Broj sadržaja na internetskom pretraživaču Google sa sadržajima Dalmacija, Istra, Slavonija
 Table 2 Number of search results for Dalmatia, Istria and Slavonia generated by Google search engine

Inačica horonima		Broj rezultata Google tražilice		
		Dalmacija	Istra	Slavonija
Version of the horonym		Number of results generated by Google search engine		
		Dalmatia	Istria	Slavonia
eng. / English	<i>Dalmatia – Croatia</i>	2 460 000	4 470 000	328 000
tal. / Italian	<i>La Dalmazia – La Croazia</i>	331 000	1 890 000	75 200
fran. / French	<i>La Dalmatie – La Croatie</i>	121 000	429 000	22 000
njem. / German	<i>Dalmatien – Kroatien</i>	881 000	618 000	85 000

Izvor / Source: URL 13.

internetskih stranica utvrđeno je da i kod Slavonije prevladavaju mrežne stranice s turističkim sadržajima. Iz navedenog je očito da su hrvatske regije, uključujući i Hrvatsku u cjelini, prepoznate ponajprije kao turistička odredišta, pri čemu Istra ima vodeću ulogu. U takvom kontekstu zastupljene su i grafički prikazi hrvatskih regija. U kategoriji *Slike* kao rezultati pretraživanja za svaku regiju ponuđeni su kartografski prikazi i fotografije. Na primjeru Istre najučestaliji motivi na fotografijama su grad Rovinj, Brijuni i arena u Puli, za Dalmaciju to su motivi grada Dubrovnika i Kornati, a za Slavoniju motivi oranica i rijeka.

Pregledom pojedinih stranica turističkih agencija (URL 14, URL 15, URL 16, URL 17, URL 18 i URL 19) prema kriteriju *odmor u Hrvatskoj* turističke agencije uglavnom nude tri hrvatske turističke regije: Istru, Kvarner i Dalmaciju. Takva podjela turističke ponude upućuje na uzimanje u obzir tradicionalnih horonima jer nijedna agencija u svojoj ponudi ne upotrebljava primjerice ime Južna Hrvatska ili Južno hrvatsko primorje za obilježavanje turističke regije Dalmacije. Uz tradicionalne horonime, ponekad je na turističkim stranicama prisutna *jadranska obala* koja se potom dijeli prema tradicionalnim horonimima. Pod pojmom *odmor u Dalmaciji* najučestaliji su sadržaji vezani uz grad Dubrovnik. Turističke agencije vrlo često svoju ponudu za Dalmaciju dijele na prostor sjeverne, središnje i južne Dalmacije. Pri tome u okvirima sjeverne Dalmacije prevladavaju destinacije Zadar i Biograd, u središnjoj Dalmaciji Split i Trogir te otoci Hvar, Brač, a u južnoj Dalmaciji Dubrovnik te otoci Korčula i Mljet. Također, prisutna je i dvojna podjela turističke ponude za prostor Južne Hrvatske: dalmatinska obala i dalmatinski otoci. Pretraživanjem je, uz

to tourism. Accordingly, it is obvious that Croatian regions, including Croatia as a whole, are primarily recognizable as tourist destinations, and that Istria is the most prominent tourist region. In that context, graphic presentations of Croatian regions are also present. Search results for each region in the category *image search* include cartographic presentations and photographs. The most often search results for images of Istria are photographs of Rovinj, Brijuni Islands, and amphitheater in Pula, for Dalmatia the most frequent motives on photographs are Dubrovnik and Kornati Islands, and for Slavonia the most frequent are the motives of arable land and rivers.

Analysis of selected tourist agencies' web pages (URL 14, URL 15, URL 16, URL 17, URL 18 and URL 19) in the category *holiday in Croatia* mostly resulted in three Croatian tourist regions: Istria, Kvarner and Dalmatia. Such tourist offer division indicates the traditional horonyms use, since neither of the agencies uses the name Southern Croatia or Southern Croatian Littoral when referring to Dalmatia. Besides the traditional horonyms, sometimes the agencies use the term *Adriatic coast*, which is then further divided according to traditional horonyms. In the category *holiday in Dalmatia* the most frequent contents are related to Dubrovnik. Very often, tourist agencies divide their offer in Dalmatia into the categories Northern, Central and Southern Dalmatia. In Northern Dalmatia the most frequent destinations are Zadar and Biograd, in Central Dalmatia Split, Trogir, and Hvar and Brač Islands, while in Southern Croatia dominant destination are Dubrovnik, and Korčula and Mljet Islands. Additionally, there is a dual division of tourist offer in Southern Croatia: Dalmatian coast and Dalmatian Islands. The most frequent term

ostalo, utvrđeno da je najučestaliji pojam koji je vezan uz Dalmaciju naziv jedne pasmine pasa koja, prema Međunarodnoj kinološkoj federaciji (*Fédération Cynologique Internationale*), potječe iz Dalmacije (URL 20). Radi se o *dalmatineru* ili *dalmatinac* (*Dalmatian dog*) koji je osobitu popularnost stekao romanom engleske književnice Dorothy (Dodie) Smith *101 Dalmatinac* i kasnijim obradama tog djela u obliku animiranih i igranih filmova, video igrice pa i mjuzikla.

Zaključak

Poradi dostupnosti i preglednosti leksikografska djela važan su izvor informacija putem kojih se mogu steći osnovne geografske spoznaje o određenom prostoru. Takve spoznaje zacijelo, uz druge izvore informacija, primjerice atlase, oblikuju mentalne karte o dotad nepoznatom ili manje poznatom prostoru. Takvim se prostorom može smatrati i suvremena hrvatska regija Dalmacija koju obilježava dinamičan historijsko-geografski razvitak na dodiru različitih država, naroda i kulturnih areala duž središnjeg dijela sjeveroistočne obale Jadrana. S time je u vezi izrazito pulsiranje njezinih granica, tj. teritorijalnog obuhvata. Sukladno tome, utvrđene su razlike u percepciji (ponajprije u definiranju prostornog obuhvata) Dalmacije u stranim leksikografskim djelima, osobito francuskim, britanskim, njemačkim i talijanskim, za koje je, s obzirom na značenje tih država u globalnoj akademskoj, odnosno kulturnoj zajednici, opravdano pretpostaviti da imaju velik utjecaj i na istovrsna djela u drugim državama. Dok je u leksikografskim djelima 18. i 19. st. uglavnom zabilježena tadašnja političko-geografska situacija, u suvremenim leksikografskim natuknicama uglavnom se kombinira prostorni obuhvat *austrijske* Dalmacije i suvremenih južnohrvatskih županija. Taj nesklad proistječe iz razlika između suvremene upotrebe horonima i njegovih izvedenica (etnika i ktetika), tj. njihova korištenja u svakidašnjoj jezičnoj komunikaciji, i nepostojanja suvremene prostorne jedinice koja nosi *dalmatinsko* ime pa je stoga i prisutno referiranje na različite povijesne upravne granice Dalmacije.

associated with Dalmatia is a dog breed, which, according to the International Canine Federation (*Fédération Cynologique Internationale*), originated from Dalmatia (URL 20). The previously mentioned breed is the Dalmatian dog, which became particularly popular thanks to the English writer Dorothy (Dodie) Smith who wrote the book *101 Dalmatian*, and thanks to subsequent promotion of the book through cartoons, movies, video games, and even musicals.

Conclusion

Because of their availability and systematic form, lexicographic publications are important source of information through which one can acquire basic geographic knowledge about a certain area. Such knowledge, along with other sources of information, such as atlases, helps create mental maps about a previously unknown or less known area. One of such regions is modern Croatian region of Dalmatia, which has been marked by a dynamic historical-geographical development on the contact of different states, nations and cultural realms along the central part of the northeastern Adriatic. Such development was determined by extreme changes of Dalmatian borders, i.e. its territorial extent. Accordingly, there are differences in perception of Dalmatia (primarily in defining its spatial extent) in foreign lexicographic publications, particularly in French, British, German and Italian publications. Considering the importance of those states in global academic and cultural communities, it is justified to say that previously mentioned publications have a great influence on similar publications in other states. While the lexicographic publications from the 18th and 19th century mostly recorded political situation of that time, modern lexicographic entries mostly combine spatial extent of *Austrian* Dalmatia and modern southern Croatian counties. Such inconsistencies are the result of differences between modern use of the horonym and its derivatives (demonyms and place adjectives), i.e. their modern use in everyday oral communication, and because of the lack of a modern spatial unit called Dalmatia. Therefore reference to different historical administrative borders of Dalmatia occurs.

LITERATURA / LITERATURE

Brockhaus enzyklopädie in Zwanzig Bänden, Wiesbaden, 1966.-1975.

BUTTIMER, A., SEAMON, D. (1980): *The human experience of space and place*, St. Martin's Press, New York.

CLAVAL, P. (1993): *An Introduction to Regional Geography* (translated by Ian Thompson), Blackwell Publishers Ltd, Oxford, UK.

DADIĆ, Ž. (1998.): *Ruđer Bošković*, III. izdanje, Školska knjiga, Zagreb.

Dizionario enciclopedico illustrato compilato per cura delle società per l'emancipazione intellettuale, A-G, Palermo-Catania, 1885.-1886.

Enciclopedia Geografica 2003, Zanichelli, Bologna, 2002.

Enciclopedia Italiana di scienze, lettere ed arti, Istituto Giovanni Treccani, Milano, 1929.-1939.

Encyclopedia Britannica, 3, William and Helen Benton, London, 1974.

Encyclopédie, ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers, 10, ur. D. Diderot i J. D'Alambert, Bern i Lausanne, 1782.

Enciklopedija Slovenije, 2, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1988.

FARIČIĆ, J. (2003): *Postoji li danas Dalmacija?*, <http://www.geografija.hr>, Zagreb.

FARIČIĆ, J. (2005.): *Problemi prosudbe pouzdanosti starih karata kao izvora geografskih podataka*, Treći hrvatski geografski kongres, Zbornik radova, Zagreb, 433-446.

FÜRST-BJELIŠ, B. (1996_a): *Pristup definiciji prostornog pojma tradicionalne regije*, Zbornik radova 1. Hrvatskog geografskog kongresa 1995., Zagreb, 326-330.

FÜRST-BJELIŠ, B. (1996_b): *Historijsko-geografska analiza prostornog pojma tradicionalne regije Turopolja*, Prirodoslovno-matematički fakultet, doktorska disertacija, Zagreb.

FÜRST-BJELIŠ, B. (1998.): *Turopolje – položaj tradicionalne regije u sustavu geografske regionalizacije*, Acta Geographica Croatica, 33, 83-90.

Geographisches Handwörterbuch, Ulm, 1764.

Geographical Dictionary, Merriam Webster, Springfield, 2001.

JECIĆ, Z., BORAS, D., DOMIJAN, D. (2008): *Prilog definiranju pojma virtualna enciklopedija*, Studia lexicographica, 2 (1), 115-126.

KITCHEN, R., BLADES, M. (2002): *The Cognition of Space*, I. B. Tauris & Co Ltd, New York.

KLEMENČIĆ, M. (1996): *Promjene upravno-teritorijalnog ustroja Hrvatske 1918-1992.*, Hrvatske županije kroz stoljeća, Školska knjiga, Zagreb.

MAJETIĆ, S. (2009): *Leksikologija i leksikografija: komparativni pristup*, Filologija, 53, 93-104.

MANSBRIDGE, L. (2005): *Perceptions of imprecise regions in relation to geographical information retrieval*, Master's thesis, Information Studies, University of Sheffield

MATKOVIĆ, H. (1998): *Povijest Jugoslavije (1918-1991)*, Hrvatski pogled, Naklada Pavičić, Zagreb.

MIMICA, B. (2004): *Dalmacija u 20. stoljeću – Povijesni pregled*, Rijeka.

MIROŠEVIĆ, L. (2011.): *Tvorbeni elementi prostornih identiteta u Dalmaciji (Južnoj Hrvatskoj)*, doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, Zadar.

NORTON, W. (2006): *Cultural Geography – environments, landscapes, identities, inequalities*, Oxford University Press, Canada.

OBAD, S., DOKOZA S., MARTINOVIĆ, S. (1999): *Južne granice Dalmacije od 15. stoljća do danas*, Državni arhiv u Zadru, Zadar.

PASSI, A. (2003): *Region and place: regional identity in question*, Progress in Human Geography 27, 4, Published by Sage, 475-485.

PERIČIĆ, Š. (1973): *Prilog poznavanju talijanske okupacije Dalmacije od 1918. do 1923. godine*, Radovi instituta JAZU u Zadru, 20, 7-48.

SKRAČIĆ, V. (2009.): *Višeimenost u jadranskoj nesonimiji (na primjeru Kornatskog otočja)*, *Geoadria*, 14 (1), 141-163.

SMITH, T. R., PELLEGRINO, J. W., GOLLEDGE, R. G. (1982): *Computational process modelling of spatial cognition and behavior*, *Geographical Analysis*, 14(4), 305-325.

STRAFOFORELLO, G., TREVES, E. (1878): *Dizionario universale di geografia, storia e biografia*, Fratelli Treves, Milano.

TODOROVA, M. (2005): *Spacing Europe: What is a historical region?*, *East Central Europe*, 32 (1-2), CEU Press, 59-7

TUAN, Y. F. (2003): *Space and Place*, Published by the University of Minnesota Press, Minneapolis.

VRESK, M. (1997): *Uvod u geografiju*. Školska knjiga, Zagreb.

ZELINSKY, W. (1980.): *North America's Vernacular Regions*, *Annals of the Association of American Geographers*. 70 (1), 1-16.

IZVORI / SOURCES

URL 1 <http://hjp.srce.hr/index.php?show=baza>

URL 2 <http://www.britannica.com/bps/search?query=Dalmatia>

URL 3 <http://www.britannica.com/bps/dictionary?query=Dalmatia>

URL 4 <http://www.treccani.it/enciclopedia/dalmazia/>

URL 5 <http://www.larousse.fr/encyclopedie/autre-region/Dalmatie/115499>

URL 6 <http://www.enzyklo.de/lokal/>

URL 7 <http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.d/d044705.htm>

URL 8 <http://it.wikipedia.org/wiki/Dalmazia>

URL 9 <http://en.wikipedia.org/wiki/Dalmatia>

URL 10 <http://de.wikipedia.org/wiki/Dalmatien>

URL 11 http://fr.wikipedia.org/wiki/La_Dalmatie

URL 12 <http://www.google.hr/ig?hl=hr>

URL 13 <http://www.yahoo.com/>

URL 14 <http://www.adriareisen.at>

URL 15 <http://www.privaturlaub-kroatien.de/>

URL 16 <http://www.terra-reisen.com/>

URL 17 <http://www.dalmatien.info/>

URL 18 <http://www.tui.com>

URL 19 <http://www.novasol.com>

URL 20 [http://en.wikipedia.org/wiki/Dalmatian_\(dog\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Dalmatian_(dog))